МІЖВІДОМЧА РАДА З КООРДИНАЦІЇ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗАСІДАННЯ
від 3 грудня 2014 р.

РІШЕННЯ

Формування національного науково-інформаційного простору: інтеграція й кооперація зусиль бібліотек та інформаційних центрів України

Заслухавши та обговоривши доповідь генерального директора Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського д.і.н. В.І. Попика, Міжвідомча рада з координації фундаментальних досліджень відзначає, що провідними науковими бібліотечними установами України, бібліотеками й інформаційними підрозділами наукових установ та вищих навчальних закладів досягнуто помітних результатів у інтеграції наукової інформації на всіх видах носіїв, інформаційному і науково-аналітичному забезпеченні потреб науки, освіти, культури, державного управління. Розбудовуються електронні бібліотеки та архіви, бази даних, репозитарії електронних версій наукової періодики, ресурси бібліометричної та наукометричної інформації. Організовано онлайновий доступ наукових установ до електронних баз зарубіжної наукової інформації. Розвивається система цільового інформаційного забезпечення дослідницької та управлінської сфер.

У той же час, на науково-інформаційній діяльності негативно позначаються розпорошеність та неузгодженість зусиль і, як наслідок, їх багатократне дублювання, відставання від сучасних техніко-технологічних можливостей інформаційного середовища, що швидко змінюються. Збереження екстенсивних підходів в умовах обмежених фінансових і технічних ресурсів суттєво стримує зосередження сил на пріоритетних напрямах роботи, розвиток новітніх форм інтеграції, опрацювання і поширення інформації, дистанційного обслуговування установ і читачів, цільового інформаційного забезпечення пріоритетних напрямів наукових досліджень.

Перед бібліотечно-інформаційною галуззю стоять невідкладні завдання інтеграції зусиль з метою досягнення принципово нової якості забезпечення інформаційних потреб науки, формування консолідованого національного науково-інформаційного простору. При цьому, як відзначалося в обговоренні, особливого значення набуває розбудова спільними зусиллями Національної академії наук України, галузевих національних академій, Міністерства освіти і

науки України, провідних вищих навчальних закладів єдиної потужної розподіленої інформаційної системи, покликаної забезпечити як широкий обмін науковою інформацією всередині країни, доступ українських дослідників до зарубіжних інформаційних ресурсів, так і дієве входження вітчизняної науки й освіти до світового науково-інформаційного простору, належне представлення у ньому досягнень української науки, друкованих і електронних наукових видань, публікацій і персоналій вітчизняних вчених.

Міжвіжомча рада з координації фундаментальних досліджень ухвалила:

1. Доповідь генерального директора Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського д.і.н. В.І. Попика «Формування національного науково-інформаційного простору: інтеграція й кооперація зусиль бібліотек та інформаційних центрів України» взяти до уваги.

2. Підтримати зусилля наукових бібліотек Національної академії наук України, галузевих національних академій, вищих навчальних закладів, спрямовані на формування мережевих ресурсів наукової інформації, впровадження нових технологій обслуговування читачів, розвиток цільового інформаційного забезпечення наукових досліджень;

3. Вважати формування єдиної міжвідомчої розподіленої науково-інформаційної системи спільним пріоритетним завданням Національної академії наук України, галузевих національних академій, Міністерства освіти і науки України.

4. З метою спільного комплексного опрацювання проблем інтеграції існуючих відомчих бібліотечно-інформаційних структур в єдину цілісну систему нагромадження, опрацювання та поширення наукової інформації, розробки комплексних пропозицій і рекомендацій створити на базі Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського Міжвідомчу робочу групу з модернізації бібліотечно-інформаційної справи.

Координацію діяльності Міжвідомчої робочої групи з модернізації бібліотечно-інформаційної справи покласти на голову Інформаційно-бібліотечної ради НАН України академіка НАН України О.С. Онищенка.

5. Доручити Міжвідомчій робочій групі з модернізації бібліотечно-інформаційної справи до 20.02.15 підготувати на розгляд Міністерства освіти і науки України та президій Національної та національних галузевих академій наук комплексні пропозиції щодо об'єднання зусиль Національної академії наук України, галузевих національних академій наук України, Міністерства освіти і науки України, провідних вищих навчальних закладів у формуванні на основі підпорядкованих їм бібліотечних установ, підрозділів та інформаційних центрів цілісної системи інтеграції, опрацювання та поширення наукової інформації в Україні та більш дієвого входження української науки і освіти до європейського й світового науково-інформаційного простору.

6. Рекомендувати Національній академії наук України, галузевим національним академіям наук, Міністерству освіти і науки України при плануванні видатків на наступні бюджетні періоди передбачати можливість підтримки розвитку бібліотечно-інформаційної інфраструктури за рахунок програмно-цільового фінансування.

7. Просити Міністерство освіти і науки України розглянути питання щодо організації передавання Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського електронних версій захищених в Україні дисертацій та авторефератів, монографічних, методичних видань, навчальних посібників на умовах, що узгоджуються з вітчизняним законодавством про авторські і суміжні права.

8. Просити Міністерство культури України в процесі діяльності Міжвідомчої координаційної ради з питань бібліотек і бібліотечної справи та роботи з перспективного планування модернізації бібліотечної сфери й удосконалення її нормативної бази повною мірою враховувати особливі завдання та потреби наукових бібліотек, формування національного науково-інформаційного простору, сприяти запровадженню оновленої системи показників діяльності наукових бібліотек, яка відображала б реалії сучасної інформаційної революції, що зумовлює поступове перетворення бібліотеки на медіатеку, стимулювала б широке впровадження новітніх технологій та бібліотечних сервісів.

9. Просити Національну академію наук України у I кв. 2015 р. звернутися до Кабінету Міністрів України, профільних комітетів Верховної Ради України з пропозиціями щодо нормативного врегулювання питань:

9.1. Систематичного оновлення фондів наукових бібліотек шляхом оперативної закупівлі творів друку та електронних документів на різних видах носіїв у безпосередніх видавців та виробників поза загальними процедурами відкритих торгів, та не за програмами фінансування капітальних вкладень;

9.2. Збереження в повному обсязі порядку надсилання обов‘язкових примірників книг, періодичних та продовжуваних видань, зокрема, малотиражних (виданих накладом до 300 прим.) документів до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського та Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника;

9.3. Створення сприятливого режиму міжнародного книгообміну науковими виданнями шляхом відновлення для академічних бібліотек і установ, вищих навчальних закладів пільгового режиму митного оформлення документів, а також ініціювання прийняття Верховною Радою України Закону України «Про приєднання України до «Угоди про ввезення матеріалів освітнього, наукового та культурного характеру 1950 року (Флорентійська угода) та Протоколу до неї 1976 року»;

9.4. Відновлення системи попередньої оплати (передплати) онлайнового доступу до електронних баз даних зарубіжної наукової інформації;

9.5. Організації закупівлі для провідних наукових бібліотек комп'ютерного та периферійного обладнання як технологічного, тобто поза обмеженнями, встановленими для закупівель офісної та побутової техніки для установ бюджетної сфери.

10. Рекомендувати бібліотечним установам НАН України та галузевих національних академій наук, бібліотекам наукових установ та вищих навчальних закладів зосередити зусилля на вирішенні завдань:

10.1. Самостійного та із залученням інформаційних центрів різних форм власності формування електронних науково-інформаційних ресурсів відкритого та організованого на договірних засадах доступу, зокрема: електронних бібліотек, баз даних, електронних архівів, репозитаріїв наукових видань з урахуванням секторального розподілу повноважень;

10.2. Активізації науково-аналітичної діяльності з актуальних проблем суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного розвитку, питань наукознавства, бібліометрії і наукометрії, розвитку соціальних комунікацій;

10.3. Прискорення оцифровування документів історико-культурних фондів з метою створення їх страхового фонду; участі у формуванні національного Реєстру книжкових та рукописних пам'яток; створення ретроспективних електронних каталогів документів;

10.4. Впровадження новітніх дистанційних технологій запису та обслуговування читачів з урахуванням використання ними різноманітних систем телекомунікаційних приладів; цільового інформаційного забезпечення реалізації науковими установами та вищими навчальними закладами науково-дослідних проектів з пріоритетної тематики;

10.5. Розширення науково-методичної роботи з читачами, насамперед в плані розвитку навичок ефективного використання ресурсів зарубіжної наукової інформації;

10.6. Інформаційної та методичної підтримки входження наукових установ до світового науково-інформаційного простору, просування публікацій установ до зарубіжних періодичних видань та бібліометричних баз, створення бібліометричних портретів науковців, структурних підрозділів установ, бібліометричних профілів періодичних видань.

11. Підтримати ініціативи Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського щодо:

11.1. Подальшого розвитку репозитарію електронних версій вітчизняних фахових наукових журналів та продовжуваних збірників «Наукова періодика України», оснащення його сучасними інтелектуальними системами опрацювання інформації;

11.2. Формування фундаментальної національної книжкової та рукописної колекції – електронної бібліотеки «Україніка», поєднаної системою взаємних посилань з розподіленими ресурсами бібліотечних установ та інформаційних центрів;

11.3. Розвитку досліджень та формування баз даних в галузі бібліометрії та наукометрії, методичного забезпечення створення вітчизняного бібліометрично-наукометричного інформаційного ресурсу.

12. Рекомендувати Раді директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук – членів Міжнародної асоціації академій наук спільно з Інформаційно-бібліотечною радою НАН України та Українським комітетом славістів (академік НАН України О.С. Онищенко):

12.1. Здійснити у 2015 р. заходи з організації систематичних інформаційних обмінів між українськими та зарубіжними науковими установами на двосторонній і багатосторонній основі, започаткування з ними роботи віртуальних читальних залів, здійснення спільних досліджень з бібліометрії та наукометрії, дослідження книжної та рукописної спадщини.

12.2. Опрацювати питання щодо започаткування з зарубіжними науковими установами та інформаційними центрами спільних друкованих і електронних продовжуваних видань, баз даних, електронних архівів.

13. Рекомендувати Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського:

13.1. Активізувати дослідження в галузі бібліотекознавства, насамперед, новітніх процесів перетворення бібліотек на медіатеки, формування інтегративних інформаційних мультиресурсів та розвитку інформаційних мультисервісів; здійснювати науково-методичне забезпечення трансформації форм і методів діяльності системи українських наукових бібліотек та інформаційних центрів;

13.2. Забезпечити розгортання теоретичних досліджень та практичних розробок правових аспектів діяльності бібліотечно-інформаційних установ і підрозділів, проблем оптимізації законодавчого й нормативного регулювання права інтелектуальної власності в бібліотечно-інформаційній сфері;

13.3. Спільно з Науковою бібліотекою імені М.О. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка впродовж першого півріччя 2015 р. відпрацювати модель кооперації в інтеграції, систематизації та поширенні наукової інформації між академічними та університетськими бібліотеками, розгортання роботи віртуальних читальних залів.

14. Рекомендувати Асоціації бібліотек України:

14.1. Здійснити впродовж 2015 р. організаційну та науково-методичну роботу з консолідації зусиль наукових бібліотек різного відомчого підпорядкування навколо вирішення завдань формування цілісної системи розподілених науково-інформаційних ресурсів з урахуванням секторального

розподілу відповідальності та на основі впровадження узгоджених організаційних підходів, методичних і технічних вимог.

14.2. Спільно з Українською бібліотечною асоціацією розробити і започаткувати у 2015 р. реалізацію систематичних заходів щодо розвитку співробітництва з публічними бібліотеками, підпорядкованими Міністерству культури України в регіонах, посилення в їх роботі напрямів, пов´язаних з поширенням наукової інформації, пропагандою досягнень вітчизняної науки.

15. Розглянути стан реалізації визначених цим рішенням завдань на засіданні Міжвідомчої ради з координації фундаментальних досліджень у 2015 р.

Голова Міжвідомчої ради з координації
фундаментальних досліджень,
президент Національної академії наук України
академік НАН України Б.Є. Патон